

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

ZBORNİK PRISPEVKOV KONFERENCE

Kam kaže kompas?

**Inovativni pristopi strokovne podpore
otrokom s posebnimi potrebami in njihovim
družinam**

Pilotni projekt Strokovni center Comp@s

Maribor, 2018

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

ZBORNİK PRISPEVKOV KONFERENCE

Kam kaže kompas?

**Inovativni pristopi strokovne podpore
otrokom s posebnimi potrebami in njihovim
družinam**

Maribor, 15. november 2018

Zbornik prispevkov konference Kam kaže kompas? Inovativni pristopi strokovne podpore otrokom s posebnimi potrebami in njihovim družinam

IZDAL IN ZALOŽIL

COMP@S, Osnovna šola Gustava Šiliha Maribor, Majcigerjeva ulica 31, Maribor

UREDNIKA

mag. Mateja Šilc

OBLIKOVANJE

Tamara Prajndl in Urška Topolovec

ORGANIZACIJSKI ODBOR KONFERENCE

mag. Mateja Šilc, Janko Stergar, Milojka Sevšek, Tanja Nikolovski, Ida Hohler, Tamara Donaj, Tamara Prajndl

Maribor, november 2018

Za trditve in jezikovno neoporečnost prispevkov odgovarjajo avtorji sami.

V formatu PDF na naslovu http://compas.splet.arnes.si/files/2018/11/zbornik_konference.pdf

Izid priročnika je omogočilo sofinanciranje Evropskega socialnega sklada Evropske unije in Ministrstva za šolstvo in šport RS.

Strokovni center COMP@S je del Mreže strokovnih institucij za podporo otrokom s posebnimi potrebami in njihovim družinam, ki jo v okviru javnega razpisa sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014 – 2020, prednostna os Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja revščine, prednostna naložba Aktivno vključevanje, tudi za spodbujanje enakih možnosti ter aktivne udeležbe in povečanje zaposljivosti.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

376(082)(0.034.2)

KONFERENCA Kam kaže kompas? Inovativni pristopi strokovne podpore otrokom s posebnimi potrebami in njihovim družinam (2018 ; Maribor)

Zbornik prispevkov konference Kam kaže kompas? Inovativni pristopi strokovne podpore otrok s posebnimi potrebami in njihovim družinam [Elektronski vir] : Maribor, 15. november 2018 / [urednica Mateja Šilc]. - El. zbornik. - Maribor : OŠ Gustava Šiliha, 2018

Način dostopa (URL): http://compas.splet.arnes.si/files/2018/11/zbornik_konference.pdf

ISBN 978-961-94530-2-5 (pdf)

1. Gl. stv. nasl. 2. Dr. vzp. stv. nasl. 3. Šilc, Mateja, 1983-
297382656

Kazalo vsebine

PREDGOVOR	5
PLENARNI PREDAVATELJI	6
RAZVOJ STROKOVNIH CENTROV IN EVALVACIJA IZVAJANJA OBLIK PODPORE	6
Majda Schmidt Krajnc	
STROKOVNI CENTER COMP@S – SMERI RAZVOJA	8
Mateja Šilc	
ADHD – IZOBRAŽEVANJE PO MERI ČLOVEKA	10
Marko Ferek	
PREDAVATELJI	11
FORMATIVNO SPREMLJANJE KOT INOVATIVEN PRISTOP STROKOVNE PODPORE OTROKOM S POSEBNIMI POTREBAMI	11
Simona Rogič Ožek	
ADHD - DARILO NARAVE S STRANSKIMI UČINKI	13
Radovan Radetić	
MODEL SIVI PRI RAZUMEVANJU IN RAVNANJU Z VEDENJSKIMI, ČUSTVENIMI IN SOCIALNIMI TEŽAVAMI IN MOTNJAMI	14
Tomaž Vec	
RAZREDNI MANAGEMENT	15
Suzana Žunko Vogrinc	
VLOGA JOGE V EDUKACIJI OTROK Z ADHD	16
Daniela Cvitković	
KOMUNIKACIJA Z DRUŽINO OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI	17
Nada Polajžer	
POSEBNI TRENUTKI - GLASBENA TERAPIJA Z OTROKI S POSEBNIMI POTREBAMI	18
Claudia Knoll	
LOGOGRAFSKA METODA BRANJA ZA OTROKE Z MOTNJO V DUŠEVNEM RAZVOJU	19
Aleksandra Škoflek	
POGUMNO DO ZVEZD	20
Breda Bertalanič Stergar in Marjan Kovačič	

DELAVNICE	21
1. DELAVNICA : ŽIVETI V VPRAŠANJU/ LIVE IN QUESTION.....	21
Tatjana Verbnik Dobnikar	
2. DELAVNICA: TEORETSKE IN EMPIRIČNE OSNOVE UPORABE NEUROFEEDBACKA PRI OBRAVNAVI OTROK Z MOTNJAMI	22
Paulina Pavić	
3. DELAVNICA: IGRAJMO SE S ČUSTVI	23
Zdenka Černelič in Kristina Višaticki	
4. DELAVNICA: IZKUSTVENA DELAVNICA GLASBENE TERAPIJE	24
Claudia Knoll	

PREDGOVOR

Razvoj celovitega sistema učinkovite podpore otrokom, mladostnikom s posebnimi potrebami in njihovim družinam zahteva grajenje vključujočega in sprejemajočega okolja. Ključno je povezovanje med zdravstvenimi, socialnimi in vzgojno-izobraževalnimi ustanovami ter nevladnimi organizacijami, opolnomočenje strokovnih delavcev za delo z otroki in mladostniki s posebnimi potrebami ter njihovimi družinami in ozaveščanje družbe, ne samo o posebnih potrebah, ampak tudi o možnostih soustvarjanja in oplemenitenja skupne prihodnosti.

Med ključne naloge pilotnega projekta Comp@s, ki deluje v okviru Javnega razpisa »Mreža strokovnih institucij za podporo otrokom s posebnimi potrebami in njihovim družinam«, uvrščamo ozaveščanje javnosti o značilnostih posebnih potreb in o pomenu vključevanja oseb s posebnimi potrebami in njihovih družin v širšo družbo ter izobraževanje strokovnih delavcev, ki se pri svojem delu srečujejo z otroki in mladostniki s posebnimi potrebami. Slednji potrebujejo za optimalen razvoj svojih potencialov določene prilagoditve, kar lahko uresničujejo le strokovni delavci, ki permanentno izboljšujejo svojo prakso in iščejo inovativne pristope celostne pomoči in podpore.

Namen mednarodne strokovne konference *Kam kaže kompas? Inovativni pristopi strokovne podpore otrokom s posebnimi potrebami in njihovim družinam* je predstaviti primere dobre prakse, izkušnje in inovativne ideje tako domačih kot tujih strokovnih delavcev na omenjenem področju.

Naša želja je, da bodo prispevki, izmenjana stališča in znanja na konferenci v pomoč tako strokovnim delavcem kot staršem. Z dogodkom želimo ozavestiti javnost, da imajo otroci in mladostniki s posebnimi potrebami tudi posebne darove in potenciale, ki se lahko v polni meri uresničujejo in razvijajo le v okolju, ki to spodbuja.

mag. Mateja Šilc, vodja projekta Comp@s

PLENARNI PREDAVATELJI

RAZVOJ STROKOVNIH CENTROV IN EVALVACIJA IZVAJANJA OBLIK PODPORE (*Development Support Centers and the Evaluation of the Support Forms Implementation*)

red. prof. dr. Majda Schmidt Krajnc
majda.schmidt@um.si

POVZETEK

V mnogih evropskih državah prinaša ustanavljanje strokovnih centrov na operativni ravni inkluzije nove razvojne možnosti in rešitve. Da bi lahko v vrtcih in šolah izvajali učinkovito vključevanje, je najpomembnejši cilj delovanja strokovnih centrov kontinuirano nudenje prožnih in personaliziranih oblik strokovne podpore otrokom/mladostnikom s specifičnimi in kompleksnimi potrebami, uvajanje razumnih/smiselnih prilagoditev vzgojno-izobraževalnega procesa ter nudenje celostne in dostopne podpore družinam. Z razvojem strokovnih centrov za različne skupine otrok s posebnimi potrebami (PP) v Sloveniji uresničujemo načelo zagotavljanja enakih možnosti in pravičnosti ob upoštevanju različnosti, kar je v skladu s položajem otrok/mladostnikov s PP. Osnovni pogoj za kakovostno delovanje strokovnih centrov je vzpostavitev vzajemnega partnerskega sodelovanja med različnimi podsistemi: zdravstvo, sociala, vzgojno-izobraževalni sistem in družina. Le z dobro organizacijo in koordinacijo, zagotovljenimi finančnimi viri in visoko usposobljenimi strokovnjaki je mogoče pravočasno in ustrezno odpravljati ovire, povezane s stresnimi dejavniki, nezadovoljstvom, nemočjo in prezrtjem pri otrocih/mladostnikih, starših, družinah in učiteljih. Aktivnosti, ki potekajo pod okriljem strokovnih centrov in podpirajo kakovostno inkluzijo, so usmerjene v skrbno načrtovanje virov pomoči, multidisciplinarno timsko ocenjevanje in diagnosticiranje, svetovanje, načrtovanje prilagoditev, strategij in pripomočkov, uporabo primerov dobre vzgojno-izobraževalne prakse, strokovno in svetovalno podporo v procesu spremljanja in vrednotenja dosežkov otrok/mladostnikov s PP.

V okviru pilotnega projekta Mreža strokovnih institucij, se ob številnih nalogah, ki jih izvajajo konzorcijski partnerji, cilji osredinjajo tudi v spremljanje in evalvacijo projekta.

Analiza zajema verifikacijo posameznih dejavnikov, ključnih za delovanje centra, in sicer: a) Specialno pedagoška diagnostika in identifikacija otrok s PP s poudarkom na proučevanju stanja opravljenih obravnav in storitev za različne starostne skupine, število vključenih strokovnjakov in njihova izobrazbena struktura, b) Svetovanje in podpora namenjena ciljnim skupinam, povezanih z otrokom/mladostnikom s PP, c) Didaktični pripomočki, d) Razvoj strokovnega dela (diagnostična orodja, strategij dela itd.) ter e) Primeri dobrih praks, ki so se uveljavili na področju zgodnje obravnave, dodatne strokovne pomoči, svetovanja.

Pričakujemo, da bo evalvacija pilotnega projekta na eni strani pokazala na obstoječe prednosti in potencialne strokovnega področja, na drugi strani pa odgovorno izpostavila pomanjkljivosti in šibkosti.

STROKOVNI CENTER COMP@S – SMERI RAZVOJA

mag. Mateja Šilc

tejasilc@gmail.com, sc-compas@guest.arnes.si

POVZETEK

Strokovni center Comp@s je eden izmed desetih strokovnih centrov v okviru Mreže strokovnih institucij za podporo otrokom s posebnimi potrebami in njihovim družinam, ki ga v okviru javnega razpisa sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada. Projekt deluje od aprila 2017 in se zaključi septembra 2020.

Comp@s sestavlja konzorcij štirih partnerjev, ki s svojimi aktivnostmi vzpostavlja povezovanje z lokalnim okoljem v Podravski regiji s ciljem razvoja in nadgradnje preventivnih programov in zagotavljanja celostne obravnave otrok in mladostnikov, ki tvegajo socialno izključenost zaradi njihovih primanjkljajev, ovir oziroma motenj.

Strokovni center predstavlja povezovalno institucijo med zdravstvenimi, socialnimi in vzgojno-izobraževalnimi ustanovami ter družino in dopolnjuje oblike pomoči, ki so nujne za otrokov oziroma mladostnikov optimalen razvoj, njihovo opolnomočenje, povečanje socialnih in kulturnih kompetenc ter socialno vključenost. Storitve strokovnega centra obsegajo prepoznavanje in multidisciplinarno diagnostiko posebnih potreb, svetovanje in podporo otroku, staršem, strokovnim delavcem in vodstvenim delavcem, izdelavo, prilagajanje in izposajo didaktičnih pripomočkov, učbenikov in gradiv, usposabljanje za uporabo specializiranih pripomočkov in opreme ter razvoj strokovnega dela z izdajanjem strokovne literature, mednarodno izmenjavo dobrih praks in s kontinuiranim dodatnim usposabljanjem strokovnih delavcev strokovnega centra.

Namen pilotnega projekta je priprava modela systemske ureditve strokovnih centrov za celostno obravnavo otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami z opredelitvijo kadrovskih in materialnih virov za izvajanje storitev strokovnega centra ter potrebnih sredstev za zagotavljanje podpore celostni obravnavi.

Z vzpostavitvijo nacionalne mreže strokovnih institucij bo omogočena celovita podpora otrokom in njihovim družinam, ki potrebujejo različne, vendar v okviru celostne obravnave, usklajene storitve.

Ključne besede: pilotni projekt, strokovni center, celovita podpora, posebne potrebe

ADHD – IZOBRAŽEVANJE PO MERI ČLOVEKA

(Obrazovanje po mjeri čovjeka)

Marko Ferek - predsednik Udruge Budenje
budenje@gmail.com

POVZETEK

Uočava se porast ADHD-a i autizma kod školske djece čija ponašanja vidno izlaze iz uobičajenih okvira. Koliko je takva populacija utjecala na neke izmjene u obrazovanju i koliko će još utjecati? Također, pitanje koje se sve češće postavlja je trebamo li djecu prilagođavati sustavu ili ipak obrazovni sustav prilagoditi potrebama djece?

PREDAVATELJI

FORMATIVNO SPREMLJANJE KOT INOVATIVEN PRISTOP STROKOVNE PODPORE OTROKOM S POSEBNIMI POTREBAMI

mag. Simona Rogič Ožek

simona.rogic-ozek@zrss.si

POVZETEK

Prispevek odpira razpravo o učinkovitih pristopih strokovne podpore otrokom s posebnimi potrebami. V ospredje postavlja vprašanje, s katerimi pristopi si še lahko pomagamo pri izvajanju vzgoje in izobraževanja, da bomo otroke s posebnimi potrebami ustrezno podprli. Izpostavi formativno spremljanje in se opira na raziskave (po Fuchs in Fuchs, 1986), ki kažejo, da formativno spremljanje ugodno vpliva zlasti na tiste otroke, ki dosegajo nižje rezultate. Opredeli ga kot učinkovit način učenja tako akademskih znanj kot veščin in prilagoditvenih spretnosti. Personalizacijo pouka postavi kot ključni dejavnik formativnega spremljanja, ki pozitivno vpliva na učenje otrok s posebnimi potrebami (Yeh, 2010). Formativno spremljanje je namreč pristop, ki opredeli faze procesa učenja in odgovori na vprašanje, kako naj strokovni delavec otroke uči, da bodo otroci pri učenju motivirani, aktivni, kreativni in bo rezultat učenja uporaben in viden. Formativno spremljanje vključuje otrokove interese, osmisli proces učenja za otroka, sledi otrokovemu ritmu in slogu učenja, otroka aktivno vključi v vse faze učenja, učenje naredi vidno, temelji na otrokovih zmožnostih in potencialih, vključuje vrstnike v proces učenja, temelji na personaliziranih povratnih informacijah, uvaja refleksijo v otrokovo lastno učenje in s pomočjo zbiranja dokazov o učenju izpostavlja dosežke učenja. Prispevek prikaže izkušnje različnih strokovnih delavcev na področju vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami v Sloveniji, ki so od leta 2015 do leta 2017 uvajali pristop formativnega spremljanja v svojo pedagoško prakso pod okriljem razvojne naloge Zavoda RS za šolstvo. Z dobrimi izkušnjami strokovnih delavcev avtorica dodatno utemeljuje učinkovitost formativnega spremljanja na področju vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami.

Ključne besede: formativno spremljanje, otroci s posebnimi potrebami, proces učenja, personalizacija pouka.

Literatura in viri:

- Fuch, L., Fuch, D. (1986). Effects of Systematic Formative Evaluation-A meta-Analysis. *Exceptional Children*, 53(3), str. 199–208.
- Grah, J., idr. (2017). *Vključujoča šola*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Holcar Brunauer, A., Bizjak, C., Borstner, M., Cotič Pajntar, J., Eržen, V., Kerin, M., Komljanc, N., Kregar, S., Margan, U., Novak, L., Rutar Ilc, Z., Zajc, S., Zore, N. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju: Priročnik za učitelje in strokovne delavce*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Kreslin Gjerek, A. (2016). *Osebna refleksija uvajanja formativnega spremljanja v vzgojno delo z otroci in mladostniki s čustvenimi in vedenjskimi težavami*. Neobjavljeno gradivo iz razvojne naloge FS/P.
- Kreslin Gjerek, A.; Paldauf, K., Tekalec, A. (2016). *Formativno spremljanje/preverjanje v vzgojnih ustanovah in vzgojnih domovih*. Gradivo za študijske skupine za otroke s posebnimi potrebami za šolsko leto 2016/17.
- Paldauf K. (2016). *Moje prvo leto s formativnim spremljanjem pri otrocih in mladostniki s čustvenimi in vedenjskimi težavami*. Neobjavljeno gradivo iz razvojne naloge FS/P.
- Razdevšek Pučko, C. (2004). Formativno preverjanje znanja in vloga povratne informacije. *Sodobna pedagogika*, 55(1), str. 126–139.
- Rogič Ožek, S. (2016). Razvoj zmožnosti otrok s posebnimi potrebami – utopija ali realna možnost. *Vzgoja in izobraževanje*, (XLVII)5-6, priloga: Učiteljev glas, št. 2, str. 2–3.
- Rogič Ožek, S., Cedilnik, T., Rostohar, D. (2017). Formativno spremljanje v podporo učenju pri izvajanju dodatne strokovne pomoči za učence s posebnimi potrebami. V: J. Grah, idr., *Vključujoča šola*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Rogič Ožek, S., Dobravec, S., Cedilnik, T., Rostohar, D., Gjerek Kreslin, A., Paldauf, K., Tekalec, A., Horvat, D., Jurkovič, A., Juretič, S. (2017). *Refleksija uvajanja formativnega spremljanja v okviru razvojne naloge formativno spremljanje/preverjanje na področju vzgoje in izobraževanja otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami. Interno gradivo*. Ljubljana: Zavod za šolstvo.
- Yeh, S. (2010). Understanding and Addressing the Achievement Gap through Individualised Instruction and Formative Assessment. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*. 17(2), str. 169–182.

ADHD - DARILO NARAVE S STRANSKIMI UČINKI

Radovan Radetić, uni. dipl. soc.; družinski terapevt in mediator
radovan@aleksandra-zavod.si

POVZETEK

Na področju šolstva in vzgoje smo priča čedalje večjim pritiskom na učitelje in starše, še posebej otrok prvega in drugega razreda OŠ, da se jih umakne iz razreda, saj njihovo vedenje interpretirajo kot nasilno, razlog za to pa pripisujejo neučinkoviti vzgoji oz. družinskim težavam. Pri tem ni pomembno ali gre za družine učiteljev, zdravnikov, delavcev ali kmetov. Naše izkušnje iz preteklih let, povezane prav z obravnavo teh otrok, njihovih staršev in v sodelovanju s šolami, vrtci, CSD-ji in drugimi inštitucijami, ki jih obiskujejo, kažejo na problem otrok z ADHD motnjo (attention deficit hyperactivity disorder), ki svojih težav ne morejo in ne znajo sami reševati.

Sodobne raziskave v Evropi kažejo, da je že približno 7% osnovnošolskih otrok z motnjo ADHD ali že do 30% osnovnošolskih otrok s simptomi ADHD. Težave, ki se pojavljajo, so večplastne in se manifestirajo na ravni šole, vrtca kot težave otroka v adaptaciji: šolska pravila, težave otroka v vzpostavljanju ustreznega socialnega stika z drugimi sošolci, težave staršev otrok, ki so deležni agresivnega vedenja otroka z ADHD, pritiski na učitelje, da se otrok z ADHD izloči iz razreda ali celo iz šole, težave v partnerskih odnosih glede vzgoje otroka, ki se neredko končajo z ločitvijo, težave z vzgojo, ki se pogosto v povezavi z zakonom o preprečevanju nasilja definirajo kot sum surovega ravnanja z otrokom, ki so ga šole dolžne prijaviti CSD-ju in policiji, težave osebnostne narave, saj so otroci in starši pogosto izpostavljeni vplivom medijev, ki njihove težave kažejo v obliki, ki je za družine in otroka ponižujoča.

MODEL SIVI PRI RAZUMEVANJU IN RAVNANJU Z VEDENJSKIMI, ČUSTVENIMI IN SOCIALNIMI TEŽAVAMI IN MOTNJAMI

doc. dr. Tomaž Vec
tomaz.vec@pef.uni-lj.si

POVZETEK

V medijih in včasih celo v strokovni literaturi zasledimo poenostavljene razlage o izvoru vedenjskih, čustvenih in socialnih težav/motenj in temu sledijo tudi smernice za ravnanje. Številne raziskave na tem področju pa ugotavljajo, da je običajno dejavnikov, ki vplivajo na nastanek teh težav in motenj več, kar posledično pomeni, da bi tudi strokovno ravnanje moralo biti osredotočeno na večje število različnih dejavnikov. V strokovnem pristopu se torej naj ne bi zadovoljili s poenostavljenimi razlagami (npr. otrok je težaven, ker ga starši tako vzgajajo in ima od svojega vedenja neke koristi), temveč naj bi nas vodilo temeljito (večkrat dolgotrajno) raziskovanje različnih področij. V prispevku nameravam predstaviti nastanek, razvoj in vzdrževanje čustvenih, vedenjskih in socialnih motenj skozi štiri sklope dejavnikov, povezanih v model SIVI. Težave kot že razvite motnje na področju socialne integracije so lahko, kot izhaja iz tega modela, povezane s skupino in skupinsko dinamiko (S), lahko so povezane s posameznikom, njegovimi osebnostnimi, biološkimi in drugimi značilnostmi (I), lahko izhajajo iz značilnosti in stilov vodenja in vzgoje (V), lahko pa jih oblikuje institucija s svojo specifično kulturo, odnosi, vizijami, ravnanjem (I). V prispevku nameravam predstaviti, kako ti sklopi delujejo – ali vsak zase, še pogosteje pa povezani v kompleksno prepletano celoto, bodisi kot izvori in pospeševalci, bodisi kot zaviralci razvoja čustvenih, vedenjskih in socialnih težav/motenj. Model SIVI tako predstavlja tudi osnovo za lažje lociranje pomoči otrokom in mladostnikom s tovrstnimi težavami in motnjami.

RAZREDNI MANAGEMENT

mag. Suzana Žunko Vogrinc

suzana.zunko@gmail.com

POVZETEK

Učinkovit razredni management (vodenje razreda) ne vključuje le učinkovitega ukrepanja, ko se problemi pojavijo, ampak deluje tudi v smeri preprečevanja disciplinskih problemov. Ker vemo, da pot vsakega otroka v življenju vodi skozi šolska vrata in predstavlja otrokovo zgodnjo izkušnjo, je zelo pomembno, da je le-ta pozitivna (šolski neuspeh je boleča izkušnja).

Pri soustvarjanju učnega procesa z učenci moramo že pri načrtovanju upoštevati: kaj učenec zna, kaj učenec lahko naredi, kako učenec razmišlja, kako se učenec loti naloge pri kateri je negotov, kako lahko kot učitelji uporabimo te informacije za načrtovanje dela z učencem.

Učence bi morali skozi vzgojno izobraževalni proces naučiti, da bi bili samozavestni, empatični, da bi znali poslušati druge, da bi znali konstruktivno razreševati konflikte, da bi sodelovali med seboj, da bi znali svoj razum združiti s čustvi, se znali primerno vesti in bili pozorni do drugih.

Če želimo spremeniti nesprejemljivo vedenje učenca, je pomembno, da vemo *od kod takšno vedenje izvira*. Naloga strokovnih delavcev je, da cikel nesprejemljivega vedenja, pogojenega z negativnimi čustvi in izkušnjami, prekinemo in spremenimo. To lahko storimo le tako, da spremenimo posamezne komponente cikla: izkušnje, občutke, vedenje/odziv učenca.

Osnovna težava učencev s težavami v socialnem prilagajanju je motnja samokontrole in procesov inhibicije reakcij. Da lahko takšnemu učencu pomagamo, je pomembno, da vedenja učenca v določeni situaciji predvidimo, da posredujemo takoj (brez »odvečnih« vprašanj), da smo pozitivno in ciljno naravnani in proces strukturirano peljemo k cilju. Strukturiramo delovni material, prostor, navodila, podporo pri razvijanju pozornosti, čas ipd. Pomagati moramo tam, kjer nas učenec potrebuje in na način, ki ga učenec potrebuje. Ko učencem omogočimo spodbudno, varno in skrbno okolje, jim damo priložnost, da postanejo najboljše, kar lahko.

VLOGA JOGE V EDUKACIJI OTROK Z ADHD

(The Role of Yoga in Education of Children with ADHD)

doc. dr. sc. Daniela Cvitković

daniela.cvitkovic@erf.hr

POVZETEK

The aim of this paper is to explain the possibilities of yoga in education of children with ADHD. Yoga involves various techniques with the aim of achieving the psychosocial balance. By examining a series of research effects of yoga we can conclude that yoga is proved to be effective in a variety of conditions and diseases (Khalsa, 2007). Practicing yoga can help reduce symptoms of ADHD disorder (Boeshansz, 2009, Grosswald, Stixrud, Travis, & Bateh, 2008, Chou & Huang, 2017, Hariprasad, Arasappa, Varambally, Srinath, & Gangadhar, 2013; Harrison, Manocha & Rubin, 2004, Jensen & Kenny, 2004 Shannahoff-Khalsa, 2004). The possibilities of yoga as part of the school curriculum for the typical as well for the children with disabilities are examined. Results so far show possible contributions of yoga in schools in the form of improving attention, self-regulation and reducing tension (Serwacki, Cook-Cottone, 2012).

KOMUNIKACIJA Z DRUŽINO OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI

Nada Polajžer, specializantka psihoterapije

nada.polajzer@gmail.com

POVZETEK

Družina otroka s PP je po eni strani prav taka kot vse druge družine in hkrati zelo posebna: predvsem v smislu obremenjenosti in zahtev po hitrem učenju, kako se spopadati z nekaterimi splošnimi zahtevami življenja v družini, če naj zaživi zadovoljno in stabilno. V tem procesu bolečega dozorevanja in soočanja s konflikti znotraj sebe, se z družino srečujejo tudi različni strokovni delavci, ki jih čustvene reakcije staršev lahko zelo prizadenejo, konflikti z njimi pa jim lahko zagrenijo delo. Namen predavanja je predstaviti udeležencem **pogled od znotraj** na proces dozorevanja take družine in jih usmeriti tudi v samorefleksijo lastnih občutkov nemoči pri tem delu. Komunikacija z obremenjeno družino lahko steče precej bolje, če na vse to lahko pogledamo s potrebno distanco in zadostno mero empatije.

POSEBNI TRENUTKI - GLASBENA TERAPIJA Z OTROKI S POSEBNIMI POTREBAMI

Claudia Knoll, dipl. glasbena terapevtka, mag. sup., os. in org. svet.

institutknoll@yahoo.com

POVZETEK

V glasbi se lahko srečamo. S sočlovekom in s samim seboj. Takšna srečanja so dragocena izkušnja za vsakogar. Še posebej za tistega, ki ima le redke priložnosti ali pa posebne izzive, saj je v njegovem življenju nekaj drugače. In ta drugačnost se začne pogosto že navsezgodaj: v maternici, ob rojstvu ali kmalu po njem. In karkoli je že razlog za drugačnost v tem zgodnjem obdobju življenja, s posledicami živi otrok in družina ves čas. Glasbeni terapevti so prepoznali možnosti, ki jih dajejo zvok, ritem, harmonija in naklonjen terapevtski odnos. Tako za otroka kot tudi za njegovo družino.

Čeprav ima drugje v Evropi že dolgo tradicijo, je glasbena terapija v Sloveniji še mlada stroka, ki z ustanovitvijo študija leta 2014 raste in se strokovno razvije. Z otroki in mladostniki s posebnimi potrebami delajo glasbeni terapevti v Sloveniji predvsem v šolah s prilagojenim in posebnim programom, v centrih za usposabljanje, delo in varstvo ter v zasebni praksi. Glasbena terapija poteka individualno ali v zelo majhnih skupinah, redno, običajno enkrat tedensko. Izvaja jo kvalificirani glasbeni terapevti.

Prispevek bo osredotočen na posebne trenutke, ki jih glasbeno-terapevtski proces omogoča otrokom in mladostnikom s posebnimi potrebami. Razvojno-psihološko ozadje prispeva k razumevanju pomembnosti takšnih trenutkov za osebno rast. Kratki video utrinki iz terapevtskih srečanj bodo omogočili uvid v možnosti, ki jih ponuja glasba in njeni osnovni elementi v namen srečanja potreb otroka ali mladostnika.

LOGOGRAFSKA METODA BRANJA ZA OTROKE Z MOTNJO V DUŠEVNEM RAZVOJU

Aleksandra Škoflek, prof. def.
aleksandra.skoflek@guest.arnes.si

POVZETEK

Opismenjevanje je pomemben del vzgojno-izobraževalnega procesa za vse otroke, tudi za otroke z zmernimi motnjami v duševnem razvoju. Veščina branja otrokom z zmernimi motnjami v duševnem razvoju posredno omogoča možnost vključevanja v širšo družbo, večjo neodvisnost v vsakdanjem življenju, vpliva na oblikovanje pozitivne samopodobe, spodbuja govorni in jezikovni razvoj, kar povečuje kvaliteto njihovega življenja. Večina otrok z zmernimi motnjami v duševnem razvoju ne razume koncepta branja. Črke so običajno neznani simboli, ki zanje nimajo pomena. V šolskih letih 2014/15 in 2015/16 smo spodbujali pismenost deklice z downovim sindromom po metodi logografskega branja. Logografska metoda temelji na vizualnem prepoznavanju celih besed. Izhodišče te metode je sistematično učenje branja besed s pomočjo vizualnih ključev, ki se jih otrok najprej nauči uporabljati, nato z njihovo pomočjo prepozna besede, jih utrjuje in na koncu prepozna brez opor. Logografska metoda se je pokazala kot uspešna, saj je v tem času deklica uspešno prepoznala več kot 50 besed. Usvojene besede je uspešno prepoznavala v stavkih in si tako postopno po majhnih korakih pridobivala zavedanje, da so posamezne besede sestavljene iz črk. V šolskem letu 2016/17 smo nadaljevali s sistematičnim opismenjevanjem po metodi logografskega branja, in sicer z učenjem črk, kar omenjena metoda opredeljuje kot nadaljevalno fazo, preko katere je mogoče otroka pripeljati do analitično-sintetičnega branja oz. do določene ravni samostojnega branja. Otrok v tej fazi postopoma pridobiva zavedanje, da so posamezne besede sestavljene iz črk, katere poskuša tudi vezati.

POGUMNO DO ZVEZD

Breda Bertalanič Stergar, prof. def. in Marjan Kovačič, mag. prof. inkl. ped.

osgusi@quest.arnes.si

POVZETEK

Na OŠ Gustava Šiliha Maribor veliko pozornosti posvečamo umetniškemu ustvarjanju otrok s posebnimi potrebami, saj se le-to pogosto izkaže za njihovo močno področje, kjer se vsak lahko izrazi na svoj način in je pri tem predvsem uspešen.

Po zelo odmevnem muzikalu *Pogum* (2015), ki ga je videlo več kot 7000 gledalcev v 22. ponovitvah, smo na odru letos premierno izvedli tudi naš novi muzikal z naslovom ***Dekle, ki je ljubilo zvezdo***. Unikaten je predvsem zaradi avtorske glasbe in dramskega besedila naših učiteljev, nakita, ki je ročno oblikovan in izdelan v naših učilnicah, nekaterih ročno izdelanih kostumov in glasbil. Vse prilagoditve so plod našega znanja in izkušenj.

V muzikalu niso pomembne zgolj materialne, opredmetene stvari, ki so seveda nujni del takšnega projekta (kostumi, scena, rekviziti itd.). Pomembnejša je zgodba, ki je nastajala v ozadju, saj smo skupaj ustvarili tudi svojo »zgodbo sodelovanja«, v luči katere dobiva besedi »posebne potrebe« čisto drugačen pomen. V prispevku bo poudarek predvsem na slednjem, pri čemer bosta posebej osvetljena proces soustvarjanja samega muzikala in njegov učinek na vse vpletene v treh časovnih dimenzijah – v preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

Vsak muzikal daje učencem številne priložnosti, da se mu pridružijo na različne načine. Sodelujejo lahko na področju snovanja in prilagajanja dramskega besedila, ustvarjanja in priprave scene ter rekvizitov, pa tudi kot glasbeni ustvarjalci, pevci, plesalci, igralci ali pomočniki v zaodrju.

Predstavam naše najnovejše odrske stvaritve sledi še izdaja dramsko glasbene predloge ter slikanice za predšolske in osnovnošolske otroke, s čimer bo naš ustvarjalni proces ustrezno didaktično nadgrajen in razširjen.

DELAVNICE

1. DELAVNICA : ŽIVETI V VPRAŠANJU/ LIVE IN QUESTION.

**mag. Tatjana Verbnik Dobnikar, socialna pedagoginja, geštalt
psihoterapevtka, specializantka supervizije**
tatjana.verbnik@gmail.com

POVZETEK

Vprašanja, ki si jih postavljamo, nas lahko vodijo v slepo ulico ali pa nam odprejo nove poglede in nove možnosti. *Po čem hrepenim v svojem profesionalnem življenju? Česa še ne vem o sebi in kaj verjamem, da vem o drugih?* Ko smo v stiku s svojimi ideali, željami in hotenji, nas ti napajajo z močjo. Pomagajo nam razviti občutek avtonomnosti in motivacije za nadaljnje delo. V delavnici bomo izkusili, kako sprožiti v sebi proces, ki nas vodi v stik z našimi notranjimi viri moči? Kadar smo v 'flowu' zaznavamo več energije, imamo občutek, da je to, kar počnemo, smiselno in vredno. Prisoten je občutek, da rastemo in smo zares živi. Prava vprašanja spremenijo razmišljanje in delovanje, izboljšajo odnose in dosežke. Osredotočeni na tu in zdaj, smo čuječe in prisotni v stiku s seboj in ljudmi, s katerimi delamo.

Ugotovimo, kako nas problemi pripeljejo nazaj k našim idealom in najdemo način, da jih lahko obrnemo v nove možnosti. Ko ozavestimo svoja omejujoča prepričanja in pogledamo nase, na svet okoli nas in na situacije z novih zornih kotov, zagledamo nove možnosti in v sebi zaznamo olajšanje in morda celo navdušenje. Navdušenje pa je nalezljivo.

Literatura:

Adams, M. (2007). *Osnovne veščine postavljanja vprašanj*. Ljubljana: Orbis.

Csikszentmihalyi, M. (2008). *Flow*. New York: Harperperennial.

Kortahagen, F.A.J., Evelein, F.G. (2015). *Practicing Core Reflection*. New York: Routledge.

2. DELAVNICA: TEORETSKE IN EMPIRIČNE OSNOVE UPORABE NEUROFEEDBACKA PRI OBRAVNAVI OTROK Z MOTNJAMI

(Teoretske i empirijske osnove primjene neurofeedbacka u tretmanu
djece s poteškoćama)

**Paulina Pavić, prof. psih, strokovnjak za človeške vire in certificiran
trener neurofeedback
pavic.paulina@gmail.com**

POVZETEK

Neurofeedback je nova terapijska metoda koja se primjenjuje u bolnicama, terapijskim ustanovama, institucijama i privatnim praksama. Iako metoda ima široku primjenu s djecom i odraslima, najveći dio svoje primjene nalazi upravo s populacijom djece s poteškoćama u razvoju. Cilj ove radionice je upoznati sudionike s osnovnim postavkama neurofeedbacka i razmotriti različite mogućnosti primjene. Sudionici će uživo moći vidjeti izvođenje *neurofeedback* treninga, iskusiti kako izgleda trening za klijenta, a kako za terapeuta.

Danas postoji više pravaca primjene *neurofeedback-a*, no ono što im je zajedničko je da se u osnovi odnose na računalno potpomognutu metodu za treniranje vlastitih moždanih valova. Klijentu se na njemu perceptivno prepoznatljiv način prikazuje njegov elektroencefalogram u realnom vremenu čime započinje proces treninga. Kao i kod svakog učenja potreban je određen broj ponavljanja treninga kako bismo postigli promjene odnosno optimizirali funkcioniranje nečijeg živčanog sustava.

Neurofeedback je u osnovi suportivna metoda, što znači da najbolje rezultate daje u združenom terapijskom radu i sinergiji s drugim vrstama razvojnih poticaja. Na populaciji djece s poteškoćama primjenjuje se primjerice kod poremećaja iz autističnog spektra, poremećaja senzornog procesiranja, ADHD, cerebralne paralize i drugo. Očekujemo da će radionica zaineresirati polaznike za ovu inovativnu metodu i potaknuti stručnjake na daljnje istraživanje i primjenu.

3. DELAVNICA: IGRAJMO SE S ČUSTVI

Zdenka Černelič, univ. dipl. soc. ped. in mag. Kristina Višaticki
zdenka.cernelic@osminka.si, kristina.visaticki@osminka.si

POVZETEK

Na dogodke, misli in zaznave se odzovemo, ko ocenimo, da so nam pomembni. Naši čustveni odzivi so povezani z našim vrednostnim sistemom. Čustva so kompleksni fiziološki, kognitivni, motivacijski in vedenjski procesi. Imajo pomembno vlogo v razvoju človekovega samozavedanja in pri pridobivanju nadzora nad izražanjem čustvenih stanj. Pomagajo nam strukturirati dogodke in smiselno povzemat dogajanje zunaj in znotraj sebe. Vplivajo na procesiranje informacij in naše povezovanje z okoljem. Z opazovanjem, neposredno izkušnjo in odzivi na izkušnjo izgrajujemo svojo čustveno pismenost in čustveno inteligenco. Ta postaja pri vključevanju v družbo in izgradnji osebne poklicne kariere enako pomembna kot dosežena stopnja izobrazbe in strokovna usposobljenost.

Na delavnici bo 20 udeležencev iskalo asociacije na besedo čustva. Vodji bova udeležence seznanili s teoretičnimi osnovami čustev in jim predstavile princip delovanja termometra v povezavi s čustvi. Preko zanimive igre bodo spoznali štiri osnovna čustva. Nato se bodo udeleženci delavnice razdelili na 3 - 4 manjše skupine, kjer bodo aktivno sodelovali. Vsaka skupina bo dobila svojo nalogo, ki jo bo na koncu tudi predstavila. Najprej bodo raziskovali, v katerih situacijah čutimo posamezna osnovna čustva ter značilnosti le-teh. Nato pa se bodo bolj osredotočili na raziskovanje jeze. Ugotavljali bodo, kakšen je vpliv jeze na naše telo, primerjali ustrezne in neustrezne odzive v primeru jeze ter se seznanili z različnimi tehnikami sproščanja. Na koncu bodo delavnico evalvirali.

4. DELAVNICA: IZKUSTVENA DELAVNICA GLASBENE TERAPIJE

Claudia Knoll, dipl. glasbena terapevtka, mag. supervizije, oseb. in org. svetovanja

institutknoll@yahoo.com

POVZETEK

Glasbena terapija je strokovna praksa, ki spodbuja človekov celostni razvoj. Posebej je osredotočena na trenutne potrebe posameznika in razvoj njegovih sposobnosti na čustveni, psihosocialni in telesni ravni. Osrednjo vlogo ima trismerni proces med terapevtom, klientom in glasbo v varnem prostoru terapevtskega srečanja. Glasbene terapije se lahko udeleži vsakdo, ne glede na lastne spretnosti ali glasbeno predznanje. Improviziramo z glasom in z glasbili, pojemo izmišljene in znane pesmi, se gibamo ob glasbi, poslušamo drug drugega in se pogovarjamo na različne načine.

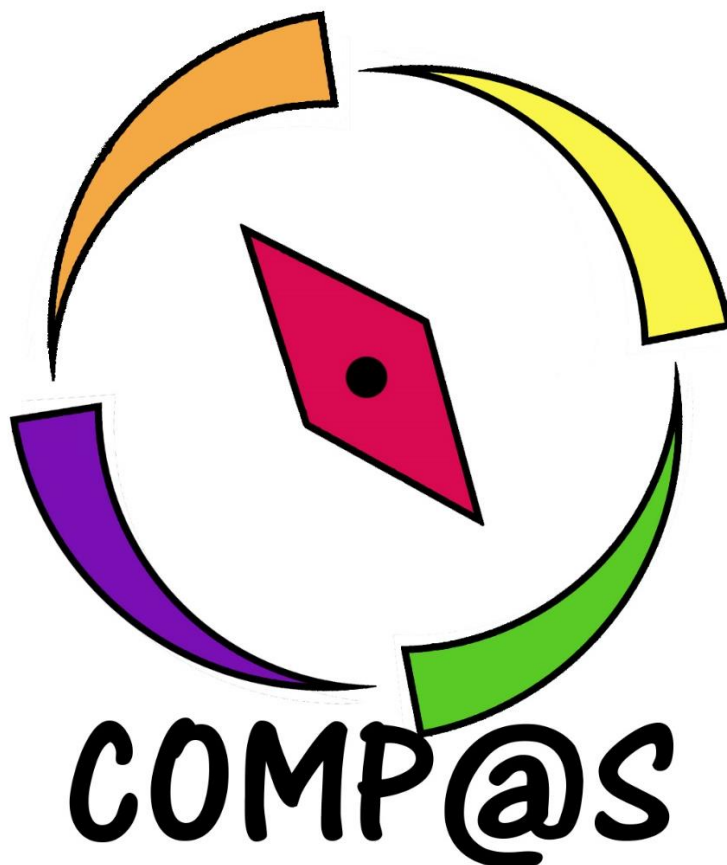
V izkustveni delavnici bo poudarek na lastni izkušnji z različnimi elementi glasbene terapije, ki so uporabne pri individualnem in skupinskem delu z otroki in mladostniki s posebnimi potrebami. Predstavljene bodo tudi nekatere glasbene intervencije, ki so uporabne izven terapevtskega procesa – na primer pri pedagoškem ali svetovalnem delu. Udeleženci delavnice ne potrebujejo glasbenega predznanja. Mogoča je aktivna (notranji krog) ali reflektivna udeležba (zunanji krog).

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

COMP@S

<http://sc-compass.si/>

OŠ Gustava Šiliha Maribor

OSNOVNA ŠOLA
MINKE NAMESTNIK - SONJE

SVETOVALNI CENTER
Za otroke, mladostnike in starše Maribor in OŠ Minke Namestnik - Sonje Slovenska Bistrica

Pilotni projekt Strokovni center COMP@S je del Mreže strokovnih institucij za podporo otrokom s posebnimi potrebami in njihovim družinam, ki jo v okviru javnega razpisa sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada do 30. 9. 2020. Izvajalci projekta so naslednji konzorcijski partnerji: OŠ Gustava Šiliha Maribor (poslovodeči konzorcijski partner), OŠ dr. Ljudevita Pivka Ptuj, Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Maribor in OŠ Minke Namestnik - Sonje Slovenska Bistrica.